

Jaarverslag 2020

maart 2021 - concept

Foto boven: uitsnede foto Peter Koblenz
Foto onder: campagnebeeld IVN

ivn natuur
educatie
Amersfoort

Inhoudsopgave

Het jaarverslag van de werkgroep Natuurfotografie ontbreekt (nog).

Inleiding	4
Cursussen	5
Duurzaamheid	6-9
Handen uit de mouwen	10
Jeugdnatuurclub	11-13
Knotten	14
Natuurexcursies	15-16
Natuurlezingen	17-18
Ruimtelijke Ordening & Milieu	19-20
Vleermuizen	21-22
Lieveheersbeestjes	23
Geopark	24
Natuurkijker(s) 2020	25

Inleiding

Cursussen

Beste IVN`er,

Op 1 januari 2020 werd ik s`ochtends wakker en zoals ieder jaar vroeg ik mij even af wat het nieuwe jaar ons zou brengen. Ik had werkelijk geen enkel idee dat we aan de vooravond van een pandemie stonden.

Voor u ligt het jaarverslag 2020. Het IVN jaar ging voorspoedig van start tot dat.... de wereld compleet veranderde. Corona beheerste Tv en kranten. We gingen in een "intelligente lockdown".

Met enige trots kan ik zeggen dat onze werkgroepen zich stuk voor stuk allemaal uitstekend hebben aangepast aan de omstandigheden. Zoals u kunt lezen kon lang niet alles doorgaan maar is er vooral toch heel veel wel gedaan! IVN Amersfoort blijkt ook tijdens moeilijke tijden een vitale afdeling die kan overleven. We hebben een Zoom abonnement afgesloten waardoor activiteiten en vergaderingen aangepast toch door konden gaan. De Algemene Leden Vergadering (ALV) is lang uitgesteld maar in September toch gehouden in de Johanneskerk in Amersfoort.

Dit jaarverslag is een mooi bindmiddel want het toont aan dat ons IVN zich niet makkelijk laat verslaan, vol goede moed gaan we naar 2021.

Ruud van Nus
Voorzitter

Het jaar dat we afrekenen op wat er wel door ging. En dat was mooi.

Van de Natuur academie met een mooi programma van 10 onderwerpen, begonnen we met een nieuw onderwerp, geologie en gesteenten. Trok nieuw publiek en we gingen naar het geologisch museum Hofland om zwerfstenen te bekijken. En daarmee was het voorbij. Corona deed zijn intrede en het verdere programma werd afgelast. Net als bij alle andere cursussen. Gelukkig kwam er na een half jaar licht en konden we weer een paar zaken voorzichtig opstarten.

De bijscholingscursus Landschap en ecologie hebben we beperkt door laten gaan met drie buitenactiviteiten. Het Hazenwater, een samenvatting en de Hoogt.

Ook konden we met afstandsbeperkingen de Natuuroudercursus opstarten. Iets minder gezamenlijke beleving, maar toch veel plezier. En helaas moesten de laatste bijeenkomsten uitstellen tot volgend jaar.

Landelijk IVN had een Klimaatcursus opgezet. Op basis daarvan hebben we zelf een aangepaste versie georganiseerd in combinatie met de werkgroep duurzaamheid. Het trok ook belangstellenden van buiten de regio. Een mooie balans in kennis, beleving en motivatie.

De belangrijkste activiteiten bleven een beetje onder de horizon. We hebben voorbereidingen getroffen voor een Natuurgidsenopleiding. Overleg via Zoom en een enkele keer in het Groene Huis op anderhalve meter. Er zijn informatieavonden georganiseerd, die soms moesten worden uitgesteld door de beperkingen. Eind 2020 hebben we voldoende inschrijvingen, maar moeten we 14 januari nog beslissen of het allemaal door kan gaan in 2021.

Met ruim tien zijn we bij de organisatie betrokken geweest en meer dan 70 personen hebben bijeenkomsten bijgewoond. Zodat 2020 uiteindelijk toch een mooie educatieve invulling heeft gekregen. Met dank aan de organisatoren, medewerkers en de belangstellenden gaan we vol goede moed en groene zin het nieuwe jaar in.

Duurzaamheid

De werkgroep Duurzaamheid kent een wat andere opbouw dan de meeste IVN werkgroepen. Er zijn namelijk 3 projecten die ik alleen of met iemand samen coördineer, te weten de diersporen-groep, De Proeftuin Academie en het (toekomstige) Voedselbos Laakoever.

Diersporen onderzoek

We beschikken over 2 wildcamera's van IVN en nog twee andere camera's en hebben ons in 2020 volledig gericht op de dassen en de boommarters. Overigens zijn die camera's altijd het sluitstuk na (soms dagenlang) sporenonderzoek.

In 2020 hebben we het werk steeds gedrieën gedaan; er zijn andere geïnteresseerden maar door corona was het niet mogelijk/gewenst om met meer mensen het veld in te gaan.

We hebben weer nieuwe burchten van de das aangetroffen, ditmaal zelfs in park Randenbroek! En vele sporen van de boommarter die zelfs, hoog in de bomen, de nesten van reigers plunderen.

Verder ook nieuwe burchten en pijpen in de Spoorwegdriehoek en bij het O.L.V. ter Eem Klooster.

In 2021 willen we, ruim vóór de reconstructie van Knooppunt Hoevelaken, ook op het Knooppunt zelf onderzoek doen, in samenwerking met Rijkswaterstaat.

[Zie dit filmpje.](#)

De Proeftuin Academie

De Proeftuin Academie (PA) in Amersfoort enthousiasmeert al sinds 2016, inwoners om de eigen (moes)tuin/balkon in te richten volgens de permacultuur principes. Permacultuur betekent met de natuur meewerken. Eerst slim ontwerpen en dan de natuur zijn werk laten doen, zoals in een natuurlijk bos.

De PA is een leercirkel waarin we mét en ván elkaar leren door studie en vooral door te doen. We zijn met ca 7 mensen. De groep komt alle seizoenen in de theetuin den Heyligenberg bij elkaar op de vrijdagmiddag. Daar hebben we een perceel grond wat we stukje bij beetje omvormen tot een voedselbos-tuin.

Het studiegebied van de PA is breed; niet alleen het werk in tuin en natuur, maar ook ambachtelijke technieken zoals fermenteren en drogen van voedsel horen daarbij. Evenals het onderzoek naar de biologische samenstelling van de grond in een gebied of tuin. Soms met behulp van microscopen in een bio-lab.

In 2020 hebben we veel tijd besteed aan het optimaliseren van de bodem. O.a hebben we grote delen van de tuin afgedekt met grote stukken karton en mulch van houtsnippers en blad. Dit om ongewenst gras en onkruiden te onderdrukken en tegelijk een schimmeldominante bodem te stimuleren.

Van de deels geknotte wilgen hebben we een 'Berceau'(loofgang) gevlochten, waaronder het in de hete zomer goed toeven was.

Aan de Nationale Burendag hebben we mee gedaan, en met subsidie van het Oranjefonds 35 boompjes, struiken en planten kunnen aanplanten, tezamen met zo'n 25 bezoekers. O.a. olijfwilg, perzik, amandel, vijg, eeuwige moes, etc. De Proeftuin is, net als de theetuin, geopend voor bezoekers.

Voedselbos Laakoever

Het Voedselbos Laakoever in Vathorst (Amersfoort) is onderdeel van een voedselproducerend landschap. Samen met de moestuinvereniging Vathorst, de Eemstadboerderij en zorgboerderij Land In Zicht vormen we Tuinpark Laakzijde aan de rand van Vathorst. Samen hebben we het doel om op een lokale en duurzame manier voedsel te produceren in samenspel met natuurbeheer.

In 2017 kregen wij van de Amersfoortse afdeling van het Rode Kruis 150 fruitbomen aangeboden. De gemeente Amersfoort stelde een stuk grond ter beschikking, een paar honderd meter van de plek waar het Voedselbos Laakoever komt. Dit stuk grond hebben we de naam 'De Logeertuin' gegeven.

Sinds die tijd stonden onze werkzaamheden in het teken van vele overleggen met de partners en de gemeente over de invulling van het gehele Tuinpark Laakzijde ,het ontwerp van het voedselbos en het onderhoud aan en oogsten uit de Logeertuin.

Inmiddels is het bestemmingsplan eind 2019 definitief goedgekeurd en gaat de gemeente het gehele terrein ophogen (te laag en te nat).

Wat is een voedselbos?

Een voedselbos is een door mensen gecreëerd systeem van plantgemeenschappen met een hoog aantal eetbare soorten. Het geheim van een voedselbos is dat de beheerder de natuur zijn werk laat doen.

We hebben het ontwerp van het voedselbos aangescherpt en in een vijftal sessies met voedselbos expert Xavier San Giorgi besproken en verder aangepast

Zelf hebben we het arsenaal aan bomen en struiken uitgebreid tot ruim 200 exemplaren.

Helaas zijn er weer heel veel vertragingen ontstaan bij de gemeente, waardoor op het moment van dit schrijven, januari 2021, zelfs de aanbesteding voor de aanpak van het terrein nog niet rond is. Daardoor heeft het hele project inmiddels een vertraging van meer dan anderhalf jaar gekregen !! En moeten de grootste bomen ook deze winter nog een keer rondom uitgestoken worden door de groenfirma De Ridder. Heel bezwaarlijk.

We zijn met een kerngroep van 8 mensen en hopen toch nog ca juni vele soorten zaden voor bijen, insecten en vlinders te kunnen gaan zaaien, evenals zaden voor allerlei tredplanten op de paden.

Als alles nu verder wél volgens planning verloopt kunnen we november/december van dit jaar de eerste grote (noten- en kastanjabomen) gaan verhuizen van de Logeertuin naar hun definitieve plek in het Voedselbos Laakoever.

Tot slot.

Van juli tot december heb ik de stagiaire Merel van der Zwan begeleid. Als studente sociale wetenschappen wilde ze een vrijwillige stage doen met veel aandacht voor duurzaamheid en de relatie mens en natuur. We hebben uiteenlopende duurzame en groene projecten bezocht en daar rondleidingen gekregen. Ook heeft Merel meegewerkt bij o.a. de Proeftuin Academie, De WAR en de Nieuwe Graanschuur. Als afsluiting van haar stage heeft Merel succesvol deelgenomen aan de IVN Klimaatcursus.

Ruud Corduwener

Handen uit de mouwen

Jeugd natuurclub

De werkgroep HudM (Handen uit de Mouwen) is al sinds 2014 actief. Sinds januari 2020 is Maurice Siteur de nieuwe trekker. Eind 2019 heeft Jan Oudemans afscheid genomen.

Begin van het jaar een overleg met de gemeente gehad. Monique Teubner heeft mij hier vergezeld.

In het seizoen van september-maart wordt er door de werkgroep om de 2 weken op zaterdag gewerkt. Corona heeft dit jaar flinke impact gehad. We zijn twee keer gestopt met werken. Tot de zomer waren dat heel wat zaterdagen. Einde jaar ging het om één zaterdag.

Er is op 10 zaterdagen gewerkt, waarbij de aandacht vooral op de Amerikaanse eik was gericht.

Ons werk lijkt zijn vruchten af te werpen. Daardoor is het gelukt om aan een groter perceel te werken dan eerdere jaren.

De gemeente heeft de werkgroep een prunustrekker van 500 euro ter beschikking gesteld. Nut ervan is nog wat laag, maar die gaat komen.

Voor het materiaal een slijpsteen/wetstone gekocht, waarmee behalve de zagen alle gereedschap scherper is gemaakt.

De hoeveelheid materiaal is genoeg, maar op 1 zaterdag had ik precies genoeg (scharen en schillers waren allemaal in gebruik).

Aantal leden is netto gestegen met 1.

Aantallen zijn nu, op basis van mijn lijst met namen:

Leden die ik als actief heb gemarkeerd - 50

Leden die sinds september meegedaan hebben - 24

24 is een aardige indicatie van de echte werkers.

Voor de Sint een letter gegeven aan de groep van die dag.

Al met al een prima jaar, waar we als werkgroep trots op kunnen zijn.

Maurice Siteur
Trekker van de werkgroep

Hierbij een korte samenvatting van onze activiteiten, afgelopen jaar, met de kinderen van de jeugdnatuurclub per datum beschreven.

Op zaterdag 11 januari werden we opgewacht door Johanneke Maris (ooit ook actief in de organisatie van de Natuurclub). Na het uitdelen van de (nieuwe) badges, en nadat we enkele nieuwe gezichten hadden verwelkomt, gingen we met een zeer grote groep (21 kinderen en 3 ouders (van nieuwelingen) van start. Marie, Bram, Anna, Livia en Ian waren er dit keer voor de eerste keer bij.

Allereerst, zo zei Johanneke, kijken we om ons heen, om te zien waar we nu eigenlijk zijn. Vervolgens heeft ze ons op een originele manier laten zien hoe vele duizenden jaren geleden (de tijd van de ijstijden) van invloed zijn geweest op het ontstaan van de Utrechtse heuvelrug en de Gelderse vallei. In de laatste IJstijd zijn ook de Ringheuvelds ontstaan als gevolg van grote stuifzandstormen.

We gaan op pad, en zien sporen, we speuren verder naar poepjes en de keuteltjes van konijnen zien dat er in de nabijheid ook mestkevers zijn. De kleine ronde gaatjes duiden op een nestplaats waar de kever een konijnenkeutel in heeft gestopt. We zien vers gegraven kuiltjes waarin mogelijk eerst wintervoorraad lag, we zien een berg met verschillende ingangen, waar misschien eerst konijnen, maar nu later mogelijk vossen in huizen. We zien ook hoe de invloed van de luchtkwaliteit de zandvlaktes langzaam laat dichtgroeien met 'tankmos'. Een zanderige open vlakte is voor verschillende dieren een fijne plek. Een afwisseling in het landschap, hei, zand en bos is eigenlijk hier het beste. Johanneke verteld dat er daarom ook regelmatig jonge boompjes en struiken moeten worden gerooid. Iets verderop kijken we uit op een drassig gebied, Een plek die nu enige tientallen jaren geleden weer terug is gegeven aan de natuur.

Op zaterdag 8 februari was weer onze jaarlijkse knotdag met de knotploeg. We verzamelden, deze keer, vlak naast de grote witte villa van Landgoed 'de Boom', gelegen langs de weg naar Woudenberg. Het was een gezellige, mooie dag, er werd weer hard gewerkt, ook met hulp van de knotploeg en vele ouders, en werden er al gauw juichend houten spie-tjes in de lucht gestoken als teken van 'vakmanschap'. Helaas is, gelukkig niet al te hard, een stammetje toch op het hoofd van een kind terecht gekomen, waardoor wij, mn voor een volgende werkdag, daarna wederom de veiligheidsregels hebben doorgesproken.

CORONA

Daarna op **zaterdag 14 maart** stond tijdens de volgende bijeenkomst gepland dat Joop de Wilde zou komen om met ons over het klimaat/weer te praten, naar wolken te kijken en mogelijk enkele proefjes te doen.

We hadden voor bloembolletjes gezorgd voor Joop en ook voor alle kinderen. Daags tevoren hebben we deze bijeenkomst moeten afzeggen, enkele van ons voelden zich niet fit, en het serieuze karakter van de corona drong toch wel door. Later in de week hebben we op de fiets zakjes met de bloembollen bij de kinderen thuis rondgebracht. Tot de zomer zou er geen bijeenkomst meer volgen. We hebben in die tijd verschillende email-brieven met wandelsuggesties, de bijen-telling, buitenactiviteiten e.d. aan de kinderen opgestuurd en tenslotte in Juni, voor de eindactiviteit, een speurtocht uitgezet in het Monnikenbos, die de kinderen van af 13 juni, met ouders, zouden kunnen lopen en waarvan de antwoorden later, via de mail, beschikbaar waren.

Daarna pakte wij de draad weer op om na de zomer weer met een goed programma te komen.

Op zaterdag 28 augustus hadden we na de zomer de eerste bijeenkomst in Duisterweide (Vathorst) Een heerlijke plek om op onderzoek uit te gaan naar bv kleine bodemdiertjes, spinnetjes, vlinders, andere insecten en waterdiertjes zoals bv kikkers en salamanders en meer. Ook was er even extra aandacht voor 'de teek'. De groep was niet groot en wel waren er weer 3 nieuwe kinderen bij.

Op zaterdag 29 september gingen we vleermuizen spotten

Deze keer hadden we een avondprogramma, want vleermuizen slapen overdag. De locatie Madiba, was een voorstel van Eric Broer. Niet alleen omdat hij er vlakbij woont, maar ook omdat Madiba een prachtige ruimte heeft voor een presentatie, een heuse vleermuis bunker op steenworp afstand en ook nog eens gelegen is op een veld met een grote vijver.

Eric is van de werkgroep Vleermuizen Amersfoort. Na een telefoontje naar hem, bleek ik precies op goed adres. Hij had een geweldige presentatie voorbereid, die we eerst met de kinderen binnen gingen bekijken. Vlak voor de enorme stortbui gingen we op stap met zaklampjes en gele hesjes; spannend en leuk! Tenslotte hebben we wel wat vleermuizen vlak over onze hoofden zien vliegen en hebben we in de kasten gekeken die verderop in de bomen hingen maar konden we door de regenbui de 'bad detectors, niet gebruiken. Het was spannend, leuk, en avontuurlijk en tenslotte, vlak voor de afloop, erg nat.

Op zaterdag 31 oktober stond er een "IVN #2uurnatuur Challenge -schimmelstrooptocht." op het programma. Tijdens deze challenge hebben we veel schimmels waaronder ook verschillende paddenstoelen rondom Landgoed Schothorst gespot. We zagen ook weer een paar nieuwe kinderen, totaal was het een groep van 20 kinderen. Door de Corona ingegeven hebben we de groep in vijf kleine groepjes verdeeld en zijn we verspreid, ieder met vier kids, op pad gegaan.

Thuis konden de kinderen nog aan de slag met een oester-kweek-pakketje.

Op zaterdag 28 november hebben we wederom verzameld in Schothorst; ditmaal bij het Middelleeuw-erf. Dit keer was het onderwerp vogels. Waar ze in de winter verblijven, wanneer ze gaan nestelen en waarin. Ook hadden wij voor ieder kind een pakket (hout en spijkers) waarmee ze zelf een nestkast konden timmeren. Ook hierbij was de groep weer in kleine groepjes opgesplitst en gingen wij ieder met drie of vier kinderen aan de slag om ze tenslotte met een mooi mezenverblijf naar huis te kunnen laten gaan.

Dit was tevens de laatste bijeenkomst van 2020 en ook weer het begin van een tweede golf Corona die wederom sluiting van alle scholen tot gevolg had.

Het was een bewogen jaar! We hebben met elkaar gesproken op 'zoom'; mede dankzij het zoomaccount van IVN-Amersfoort. Hierdoor hebben we als team toch nog goed kunnen samenwerken. Samen kijken we zeker toch nog met plezier terug op alles wat we wél hebben kunnen doen.

Dank aan alle kinderen, ouders en vooral ook de gidsen (johanneke, Joop, Eric) én de knotploeg!

Werkgroep IVNjeugd,

Madelon, Lucy, Christel, Manon, Caroline en Brigiet

Knotten

Natuurexcursies

Door Ananda Hunsche
Verslag seizoen okt-maart 2020/2021

Deze keer hebben we op het terrein van 'de Boom' een mooie houtwal toegewezen gekregen om de elzen en essen af te zetten. Een brede houtwal die dwars ligt op oude spoortraject van Amersfoort naar Kesteren (in de Betuwe). De 'spoorlijn' bestaat sinds 1886 en er zijn 2 klompenpaden die dankbaar van dit pad gebruik maken.

De start van ons knot seizoen (15 okt-15 maart) was 14 dagen later dan voorgaande jaren omdat de sapstroom nog in de bomen actief was. Vol goede moed zijn we begonnen..... keurig allemaal 1,5 meter afstand. Dat doen we vanwege de veiligheid natuurlijk altijd al, maar nu ook met het gereedschap pakken, de koffie en het sociale deel. De eerste keer hebben we elkaar hier en daar wel helpen herinneren aan die afstand.

Van te voren hadden we al bedacht dat nu ieder zijn eigen koffie/brood en handschoenen mee moet nemen – en aanhouden-. . Heleen had voor desinfectie middelen gezorgd. Gaande de weken werden er steeds meer restricties voor contact door de regering opgelegd, ook voor het aantal mensen waarmee je naar buiten mocht. Wij kennen elkaar al lang maar zijn geen familie dus moesten we stoppen. We waren net halverwege gekomen met het werk.

Na een periode van stilte en overleg van hoe nu verder, hebben we een oplossing gevonden door vanaf febr. iedere zaterdag een paar mensen te laten knotten, 2 groepjes van 2 in de ochtend en idem in de middag. Zo voldeden we toch aan de regels. Voor diegene die op woensdag konden was er ook nog een mogelijkheid. Ik spreek voor iedereen dat we super blij waren weer iets buiten te kunnen doen! Heleen heeft iedereen in een schema gezet en zo is de houtwal tóch nog afgekomen en konden de meeste van ons toch hun houtvoorraad weer iets aanvullen. Het is wel bijzonder dat het al die zaterdagen heel mooi weer is geweest. We hopen van harte dat we het komende seizoen weer allemaal samen aan de slag mogen. Dank Hans en Heleen voor alle extra inzet die nodig was vanwege corona.

Fijne zomer allemaal, Ananda.

Het afgelopen jaar heeft ook de werkgroep Natuurexcursies hinder ondervonden van het Coronavirus. Dit jaar zijn er daardoor minder excursies georganiseerd. Januari en maart waren nog "gewone" excursies. Februari viel uit door een andere reden: stormwaarschuwing code oranje. We vonden het niet verantwoord door Nimmerdor te lopen met een groep.

Tijdens de 1e lockdown zijn er geen excursies geweest. In juli zijn wij weer begonnen om met de gidsen onder elkaar op gepaste afstand een excursie voor te bereiden. Met een groep van 7 personen per gids zagen we het wel zitten om weer op pad te gaan. Dit betekende dat de deelnemers zich dienden aan te melden via ons mailadres. Zo wisten wij precies hoeveel deelnemers wij per gids konden indelen. Dit hebben we gedaan met de excursies van augustus en september. Daarna moesten we, door het aanscherpen van de regels, helaas besluiten de excursies van oktober en november af te zeggen. Opvallend was dat door het aanmelden er andere deelnemers op de excursies afkwamen dan de vaste deelnemers die op de zondagochtend nog besluiten om te gaan. Het aanmelden en dit bijhouden kost extra inspanning, maar zo konden wij toch deelnemers in onze mooie omgeving rondleiden.

Dit jaar is er ook een vrijdagmiddag excursies geweest. Dat was een groot succes en trok weer een heel ander publiek. Helaas ligt ook deze activiteit door Corona, even stil. Via Facebook, hebben we tijdens de 1e lockdown extra aandacht aan onze volgers besteed. Elke week werd er een kort bericht geplaatst met een bijzondere waarneming van één van de gidsen. Hierdoor hadden de deelnemers, die de facebookpagina weten te vinden, toch een beetje een idee wat er om hen heen in de natuur te beleven was. Ons gidsenoverleg in maart verliep nog als vanouds. Het overleg in september, in het Groene Huis, kon gelukkig op gepaste afstand met de deuren open plaatsvinden. We hebben afscheid genomen van Piety Vernooij als gids. Zij vond het tijd om het wat rustiger aan te doen. Gelukkig zien wij Piety nog regelmatig bij de Opmerkelijke Wandeling op Schothorst. Het was voor een ieder fijn om elkaar ook weer eens als groep te zien en spreken.

Natuurlezingen

Door Anneke Abma
Jaarverslag Werkgroep Natuurlezingen Amersfoort (WNA)

Het jaarlijkse gidsenuitje kon gelukkig wel doorgaan en vond plaats op 4 oktober. Dit jaar anders dan andere jaren omdat we afstand moesten houden. De gidsen van het Utrechts Landschap verzorgden in twee groepen, een mooie rondleiding in de Blauwe Kamer bij Wageningen. Na afloop genoten we van een heerlijke lunch.

Vanaf april is Wil gestart met een zogeheten "ommetje in de buurt". Een kleine wandeling in de buurt van het huis van de natuurgids, gebaseerd op het motto van IVN: Natuurbeleving dichtbij huis. Dat leverde leuke gesprekken op en waarnemingen, waar anders aan voorbijgelopen zou zijn. Wil maakte van elk ommetje wat foto's en een verslagje dat binnen de gidsengroep werd gedeeld. Via de groepsapp hielden we contact over wetenswaardigheden en bijzondere waarnemingen.

Door alle beperkingen hebben we de cursus ecologische verbanden moeten beperken tot 3 buitenlessen en een door Theo verzorgde opfris presentatie in het Groene Huis. Hopelijk kunnen we in 2021 het programma verder uitvoeren. We zoeken steeds naar thema's om onze kennis te vergroten en te verdiepen en die aansluiten bij onze excursiepraktijk.

Voor 2021 staan er weer nieuwe ideeën op de agenda en zullen wij, zodra het weer kan belangstellenden rondleiden in onze mooie omgeving. We hebben besloten dat het aanmelden voorlopig noodzakelijk blijft, om de regels te kunnen toepassen, maar ook omdat het gidsen op deze manier goed is bevallen. Je hebt meer contact en kunt je verhaal beter kwijt in een kleinere groep.

We hebben besloten de routes ter beschikking te stellen voor de IVN route app, zodat ook andere geïnteresseerden op eigen gelegenheid kennis kunnen maken met het gebied. De informatie ter plekke door de gids moeten ze weliswaar missen, maar er blijft, denken wij, toch voldoende over om van te genieten.

Kortom ook voor het komende jaar weer volop nieuwe uitdagingen voor de werkgroep Natuurexcursies!

Mary Schiffer en Wil Schonewille

Een ander jaar, 2020, waarin COVID-19 alles op z'n kop zette! Met de anderhalve meterregel kon WNA - incl organisatie - slechts met 28 bezoekers terecht in Het Groene Huis (HGH). Dat is gemiddeld ruim de helft minder dan ons normale aantal bezoekers; voor ons een reden de april-lezing af te gelasten. Ook de excursie naar Mooi Binnenveld, de WNA-special in mei, kon niet doorgaan.

Aanvankelijk dachten dat we in september, na onze zomerstop, wel weer verder zouden kunnen, maar dat viel (iedereen) tegen en het ging nog wel langer duren voordat we weer live konden gaan. Wat nu? Op onze zoektocht naar een oplossing dachten WNA-bezoekers met ons mee. Hartverwarmend!

De optie onze toevlucht tot een kerk te nemen vervloog toen het maximaal aantal bezoekers ook voor kerken daalde van 50 naar (toen) 24. Het duurde even voor we de techniek hadden gevonden en georganiseerd, maar uiteindelijk hielden we in november onze eerste online lezing via Zoom (via het nieuw aangeschafte account van IVN). In totaal hebben we in 2020 vijf lezingen georganiseerd, waarvan vier in HGH en één online. In HGH ontvingen we gemiddeld 77 bezoekers (vorig jaar 65); tot drie maal toe een volle zaal (max 80)!

Vanwege het try out-karakter van de online lezing was de uitnodiging daarvoor - als altijd - gestuurd naar de adressen op onze mailinglijst. De lezing stond verder alleen aangekondigd op de websites van KNNV en IVN. Desondanks werd de online lezing door 52 deelnemers bezocht; niet gek voor een try out! Dat brengt het gemiddelde van alle lezingen bij elkaar op 72. So far voor de statistieken.

Het jaar 2020 begon spetterend met de lezing van Wim Smeets over 'Zintuigen van vogels en opmerkelijk gedrag'. De zaal liep vol en we moesten de deuren sluiten! We hebben zeker twintig bezoekers moeten teleurstellen. Op veler verzoek organiseerden we een tweede lezing van Smeets, ditmaal met verplichte reservering. Administratief was dat nog een hele klus. De extra lezing was binnen de kortste keren ook volgeboekt. In februari nodigden we onze nieuwe stadsecologen uit, Fenneke van der Vegte en Willem Kuijsten. Hun verhaal over 'De stand van de natuur in Amersfoort' trok ook al een volle zaal. Willem haalde vele voorbeelden aan uit hun (lees Gemeente Amersfoort) net in 2019 verschenen boekje Stand van de Natuur in Amersfoort, een vervolg op het gelijknamige boekje uit 2011. Fenneke vertelde het verhaal over de nieuwe natuur in Vathorst; een leuk interactief stukje in quizvorm en een oproep voor vrijwilligers om mee te helpen met inventariseren.

In maart was het woord aan Erik Notenboom, voormalig docent, over de relatie tussen waterkwaliteit en waterdieren. In een fraaie fotopresentatie over de diverse waterecosystemen rond Amersfoort liet hij vele voorbeelden zien van de wondere wereld onder water.

In november hadden we eindelijk de wegens COVID-19 lang uitgestelde lezing van Marc Dijksterhuis over het fenomeen trektellen; nu online via Zoom. Marc lichtte de basics over vogeltrek toe aan de hand van filmpjes en ander materiaal. Daarbij stond hij stil bij langjarige trends, ook die bij telpost Hazewater, onder de rook van Amersfoort, waar hij al jarenlang enthousiast teller is. Ook keek hij vooruit, naar de komende decennia. Hoe gaat de vogeltrek zich ontwikkelen? Welke soorten zullen we vaker gaan zien? En welke zullen helaas verdwijnen?

Voor de werkgroep was 2020 natuurlijk ook een onzeker jaar; intern was het een zoeken naar hoe verder, toen we met COVID-19 werden geconfronteerd. Veel werd altijd al per email overlegd, maar vergaderen moest nu noodgedwongen ook online, een nieuw fenomeen; dat hebben we eenmaal gedaan. Omdat het nieuw was, hebben we ter voorbereiding op de Zoom-lezing eerst geoefend met de spreker: het toelaten van deelnemers (eerst in de wachtkamer, dan zonder microfoon en camera), het delen van het scherm van spreker, het vragen stellen via de 'chatroom' ... een compleet nieuwe ervaring. Op de Zoomlezing zelf kregen we veel positieve feedback, ook van mensen voor wie het een eerste kennismaking met zoom was; een goede aanmoediging. 😊

De samenstelling van WNA bleef in 2020 onveranderd: Kees van Wegen (KNNV), Kees de Heer (KNNV, IVN), Rien Jans (Vogelwacht Utrecht), stadsecologen Fenneke van der Vegte en Willem Kuijsten (Gemeente Amersfoort), Renée van Assema (KNNV, IVN) en Anneke Abma (IVN). En Ans Dijkstra (IVN) was weer onze gewaardeerde gastvrouw tijdens de live lezingenavonden en voorzag het publiek van koffie en thee.

ROM (Ruimtelijke Ordening & Milieu)

De Corona-crisis heeft ook de nodige impact op de werkgroep ROM (Ruimtelijke Ordening en Milieu) gehad. Het jaar begon nog veelbelovend met een inspirerende 1e (fysieke!) bijeenkomst in februari waarin we kennismaakten met Janneke Koekoek, programmaleider van de gemeente Amersfoort voor de uitvoering van de Groenvisie uit 2017. Heel inspirerend, waarbij we tevens als ROM onze hulp hebben aangeboden bij de implementatie van de Groenvisie. Bij deze ene fysieke bijeenkomst is het helaas gebleven. Neemt niet weg dat we op digitale wijze nog best actief zijn geweest op diverse dossiers. Bijvoorbeeld deelname een serie webinars onder de titel 'De Groenvisie in Vogelvlucht', waarin de gemeente haar verdere plannen steeds concreter invult en daar reactie op vraagt. Blijven we als ROM graag actief over meedenken en -doen.

Ook hebben we onder aanvoering van de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) meegedacht met de groene organisaties over de invulling van de Regionale Energie Strategie (RES) die Amersfoort met enkele omliggende gemeenten aan het uitwerken is. Wat zijn geschikte locaties voor eventuele windmolens en zonneparken om ons aandeel hernieuwbare energie te kunnen leveren? Een groot dilemma voor groene organisaties, die uiteraard voorstander zijn van de energietransitie - van fossiel naar hernieuwbaar - maar waar bij eigenlijk iedere mogelijke locatie de nodige bezwaren naar voren worden gebracht. Interessant! Medio 2021 moet de regio Amersfoort haar RES-invulling rapporteren. Daarnaast werkt de gemeente Amersfoort aan een Omgevingsvisie, een verplichting voor alle gemeenten die voortvloeit uit de Omgevingswet. De RES-invulling moet bijvoorbeeld ook landen in de Omgevingsvisie. Daar zijn we ook bij aangeschoven.

Onverwacht werd ROM gevraagd mee te denken over 'De Toekomst van de Eem'. Een heel mooi (burger)initiatief waar toevallig het werkstuk van IVN-collega Brigiet van Boom (en haar collega-aspirant Natuurgidsen Lina Bakker, Ger Barbiers en Jan van der Linden) voor de Natuurgidsenopleiding over ging. Daar konden we mooi onze inbreng vanuit de ecologische invalshoek op baseren. Het geheel moet uitmonden in een aansprekend beeldverhaal over 'De toekomst van de Eem'. Heel benieuwd naar het uiteindelijke resultaat. In dat verlengde hebben we ons als ROM/IVN ook aangemeld om mee te denken over de 'De kop van Isselt'. Immers, de plek waar de Eem begint te stromen richting het buitengebied.

Vleermuizen

Kortom: ondanks Corona hebben we nog best de nodige dossiers kunnen volgen en hebben we onze inbreng geleverd. Maar verschillende dossiers hebben door Corona vertraging opgelopen en zullen ook 2021 onze aandacht blijven vragen. Tot slot waren we als vanouds (maar nu digitaal) actief in de redactie van de Natuurkijker en in de Raad van Toezicht van de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU). Helaas geen Groene Dag het afgelopen jaar. Het wachten is op de nieuwe bewegingsvrijheid. Daar zien we erg naar uit!

Olav-Jan van Gerwen, Wil Schonewille en Paul Camps

Door Willem Berger

In 2020 heeft de werkgroep vleermuizen de volgende activiteiten uitgevoerd: wintertellingen, zoldertellingen en transectellingen.

De wintertellingen vonden plaats in januari en februari 2020 op diverse locaties in de regio. Er is geteld in Leusden, Woudenberg, Renswoude en Wijk bij Duurstede. De meeste objecten bevinden zich in Leusden, daar bezochten we 12 objecten. De meeste van die objecten zijn bunkers. Naast de bunkers bezochten we ook nog een oude kerktoeren en een tweetal kunstmatig gebouwde vleermuiskelders. Het aantal overwinterende vleermuizen in Leusden kwam op 56, vrijwel gelijk aan het aantal van 2019. In totaal telde we 71 vleermuizen over alle objecten. De meest getelde soort was de Gewone Dwergvleermuis waarvan er 30 geteld zijn. Verder werden er nog Grootoor vleermuizen, Franjestaarten, Baardvleermuizen, een Ruige dwergvleermuis en een Laatvlieger geteld.

Een Baardvleermuis in een bunker

Lieveheersbeestjes

Door Kees de Heer

Bij de scholen is nog steeds volop belangstelling voor het project over lieveheersbeestjes, dat speciaal voor groep 4/5 van de basisschool is ontwikkeld. Via het CNME kreeg ik de adressen van vier basisscholen, die zich hadden opgegeven voor de gastles over lieveheersbeestjes. Maar dit voorjaar gooide corona roet in het eten. Juist toen de afspraken tussen scholen en begeleiders gemaakt moesten worden, gingen de scholen dicht. De meest geschikte periode voor het vangen van lieveheersbeestjes is de tweede helft van mei. Toen waren de basisscholen net wel weer open, maar ik vond het besmettingsrisico te groot. Als je met tientallen plastic zoekkaarten en plastic potjes van school naar school sleept, krijg je dat materiaal dan wel goed gereinigd of draag je bij aan de verspreiding van het virus?

We zijn van plan om in mei 2021 een nieuwe poging te wagen. Drie scholen hebben zich intussen alweer via het CNME gemeld. Als de nieuwe natuurgidsencursus inderdaad van start gaat, hoop ik dat we onze groep begeleiders kunnen uitbreiden met enkele cursisten, die kiezen voor een mini-stage bij het lieveheersbeestjesproject.

De zoldertellingen verliepen ivm Covid_19 niet volgens plan. Uiteindelijk is er een kort bezoek gebracht aan maar 1 zolder van een kerk in Leusden. Daar werden geen vleermuizen gezien maar werd wel mest van vleermuizen aangetroffen. Een week later kwam er een melding binnen over een dode vleermuis die was gevonden bij de entree van de kerk. Dit bleek om een jong te gaan wat waarschijnlijk betekend dat er ergens in het kerkgebouw een kraamkolonie aanwezig is geweest. Helaas ontbrak het ons aan tijd om verder onderzoek in te stellen om vast te kunnen bepalen of er inderdaad een kraamkolonie aanwezig was. Een herkansing doet zich voor aankomend voorjaar / zomer als de kraamgroepen weer gevormd zijn.

De transectellingen zijn dit jaar helaas niet volledig afgerond. Er zijn twee routes die 2x met de auto gereden moeten worden. We doen dit in opdracht van de Zoogdierverseniging die gegevens verzameld over de Laatvlieger en de Rosse vleermuis en hun verblijfplaatsen. Om deze data te verzamelen rijden we met een batlogger (een geavanceerde vleermuisdetector) rond die de geluiden van de vleermuizen registreert en hierbij ook de gpx coördinaten vastlegt van de locatie waar de vleermuizen waargenomen zijn. De route moet stapvoets gereden worden. Na der hand wordt de data geanalyseerd in een programma. Wegens omstandigheden is 1 route niet gereden maar de andere route gelukkig wel en hiervan is de data inmiddels ingevoerd in het systeem. Dit jaar hopen we de routes weer volledig te kunnen rijden.

Door Kees de Heer

Aanvankelijk waren er twee Geopark-initiatieven die elkaar flink in de weg zaten, omdat ze elkaar eigenlijk beconcurrerden. Maar inmiddels werken het burgerinitiatief Geopark Heuvelrug en het burgerinitiatief Geopark Gooi en Vecht goed samen, met één bestuur en één Raad van Advies. Dat betekent dat de acht IVN-afdelingen die actief zijn op de Utrechtse Heuvelrug en in de Gooi- en Vechtstreek nu prima kunnen samenwerken aan een gezamenlijk excursieprogramma.

Maar vanwege corona zijn er in 2020 slechts enkele publieksexcursies georganiseerd. Alle excursies in de herfstvakantie – onder het motto 'Beleef de Heuvelrug – zijn op het laatste nippertje geannuleerd.

Intussen is er wel gewerkt aan de opbouw van een netwerk van natuurgidsen die samen geoparkexcursies willen organiseren. Veel IVN-afdelingen op de Heuvelrug zijn intussen officieel partner van het Geopark en er wordt binnenkort een werkgroep gevormd met vertegenwoordigers uit alle betrokken IVN-afdelingen.

[22 De Natuurkijker Winter 2019](#)

[23 De Natuurkijker Voorjaar 2020](#)

[24 De Natuurkijker Zomer 2020](#)

[25 De Natuurkijker Winter 2020](#)

